

Iniciatívy a odporúčania Európskej komisie v oblasti zvyšovania kvality vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve

MIROSLAVA VIŠŇOVSKÁ

Obsah

Zoznam obrázkov	1
Úvod	2
1. Strategické dokumenty Európskej komisie	2
1.1. Rámec kvality EÚ pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve	3
1.2. Európska záruka pre deti	6
2. Pracovné skupiny Európskej komisie	8
2.1. Aktuálne závery a odporúčania pracovnej skupiny ET 2020	10
2.2. Diseminácia výstupov pracovnej skupiny ET 2020	13
3. Monitorovanie zvyšovania kvality Európskou komisiou	15
4. Financovanie inovačných projektov Európskou komisiou	16
Záver alebo aké budú ďalšie kroky?	17
Zhrnutie	20
Zoznam použitých zdrojov	21

Zoznam obrázkov

Obrázok 1 Rámec kvality EÚ pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve - schéma. Zdroj: Európska komisia, 2021d (preložené a upravené autorkou)	4
Obrázok 2 Európska záruka pre deti – schéma. Zdroj: Frazer, Guio, Marlier, 2020.....	7

Úvod

Jedným z cieľov Európskej komisie v oblasti predprimárneho vzdelávania je zdôrazniť význam vysokokvalitného vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, ktoré je dostupné všetkým deťom bez ohľadu na ich pôvod, sociálne zázemie, znevýhodnenie a pod. Vztahuje sa na všetky deti od raného veku do nástupu na povinnú školskú dochádzku v rôznych typoch zariadení pre deti. Pre zastrešenie poskytovateľov vzdelávania a starostlivosti celej tejto skupiny detí sa na medzinárodnej úrovni používa pojem vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve¹ (ďalej len „VSRD“), ktorého súčasťou je raná starostlivosť a vzdelávanie (zariadenia/centrá/jasle pre deti od 0 do 3 rokov), predprimárne vzdelávanie (materské školy/zariadenia pre deti od 3 do 6 rokov), prípadne integrované VSRD (zariadenia pre deti od 0 do 6 rokov). Význam vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a dôraz na zvyšovanie jeho kvality sa na európskej úrovni prejavil za posledné roky prostredníctvom viacerých európskych iniciatív a strategických dokumentov.

1. Strategické dokumenty Európskej komisie

Európska komisia na základe strategického rámca pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave (ET 2020) poskytovala príležitosti aj v oblasti VSRD na tvorbu najlepších politík vo vzdelávaní, na presadzovanie reforiem politiky vzdelávania na národnej i regionálnej úrovni, ako aj na získavanie a šírenie poznatkov. Komisia v rámci tohto procesu predkladala politické odporúčania alebo napomenutia, ako aj navrhovala rôzne politiky zamerané na dosiahnutie cieľov Stratégie Európa 2020 a ďalšie pokračovanie do roku 2030. Relevantnými strategickými dokumentami pre oblasť VSRD sú:

- *Stratégia Európa 2020* (Európska komisia, 2010), v ktorej sa zdôrazňuje zvýšenie investícií do systémov predškolského vzdelávania (trvanie do roku 2020);
- *Európsky pilier sociálnych práv* (Európska komisia, 2017), ktorý v jedenástej zásade uvádza cenovo dostupné a kvalitné vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve;

---

¹ Vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve - označuje akýkoľvek regulovaný mechanizmus, ktorým sa poskytuje vzdelávanie a starostlivosť pre deti od narodenia až do veku povinnej školskej dochádzky, pričom tento mechanizmus sa v rámci EÚ môže líšiť (definícia podľa Európskej komisie). Používa sa aj skratka PVRS – predprimárne vzdelávanie a raná starostlivosť (pojem použitý v preklade súhrnnej správy pod názvom Stručný súhrn Eurydice, 2019). Európska komisia používa pojem vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve (early childhood education and care, skr. ECEC) a preto ho požívame v tomto príspevku.

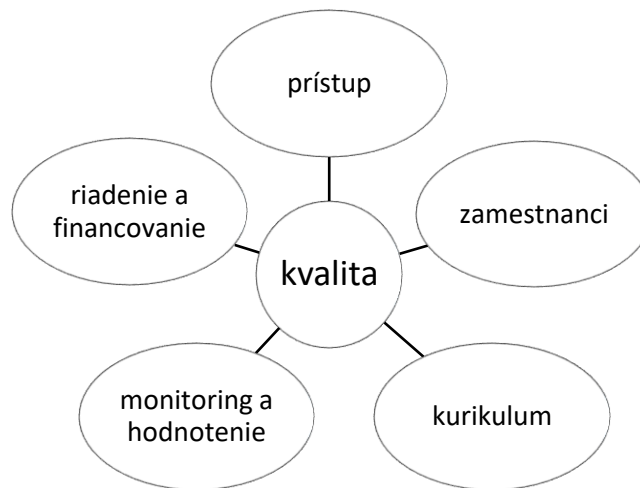
- *Odporúčanie Rady (EÚ) z mája 2019 o vysokokvalitných systémoch vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve* (Rada EÚ, 2019), ktorým sú odporúčané kritériá kvality vo vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve;
- *Stratégia EÚ v oblasti práv dieťaťa* (Európska komisia, 2021), ktorou komisia vyjadruje úsilie zaviesť lepšie celoeurópske normy v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a budovať inkluzívne a kvalitné vzdelávanie; súčasne sa ňou zavádza Európska záruka pre deti;
- *Európska záruka pre deti* (Rada EÚ, 2021), ktorou členské štáty vyjadrujú súhlas s tým, že každému dieťaťu v núdzi by mal byť garantovaný bezplatný prístup k VSRD²;
- *Európsky vzdelávací priestor do roku 2025*, v ktorom sa počíta s cieľom 96 % účasti detí od 3 rokov na predprimárnom vzdelávaní a schválené *Uznesenie o strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave smerom k európskemu vzdelávaciemu priestoru a mimo neho* (2021 – 2030).

1.1. Rámec kvality EÚ pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve

Odporúčanie Rady (EÚ) z mája 2019 o vysokokvalitných systémoch vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve je prvý dokument svojho druhu schválený Radou so zameraním na zabezpečovanie kvality v predškolskom sektore (zariadenia pre deti vo veku od 0 do 6 rokov). Ministri školstva na zasadnutí Rady Európskej únie prijali toto odporúčanie o kvalite v systéme vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve (publikované vo Vestníku Európskej únie v máji 2019), preto sa považuje za spoločné európske politické rozhodnutie, ktoré stanovuje vôľu všetkých štátov smerovať k rozvinutejšiemu, prístupnejšiemu a kvalitnejšiemu predprimárnemu sektoru. Dokument nie je právne záväzný. Pre členské štáty EÚ má odporúčací charakter a predstavuje sľubný krok pri uznaní významu systémovej kvality VSRD a potreby udržateľných investícií v tomto sektore. **Prílohou odporúčania je *Rámec kvality EÚ pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve*** (ďalej len ako európsky rámec kvality), ktorý môže na národnej úrovni členských štátov EÚ predstavovať nástroj na tvorbu národných politík a reformných procesov, aby dokázali rozvíjať a udržiavať systém raného vzdelávania a starostlivosti v piatich identifikovaných oblastiach kvality:

---

² Ďalej tiež bezplatná zdravotná starostlivosť, aspoň jedno teplé jedlo v čase vyučovania, bezplatný prístup k zdravej výžive a k adekvátnemu bývaniu.

Obrázok 1 Rámec kvality EÚ pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve - schéma. Zdroj: Európska komisia, 2021d (preložené a upravené autorkou)

Prvou oblasťou je PRÍSTUP všetkých detí ku kvalitnému vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve. Je nutné sa zamerať na dostupnosť vzdelávania a starostlivosti, ktoré musia byť dostupné tak geograficky, ako aj finančne pre tie deti, ktorých rodičia o to požiadajú. Zariadenia pre deti musia mať vytvorené možnosti na vzdelávanie detí so zdravotným znevýhodnením, pre deti sociálne vylúčené i pre deti, ktoré nehovoria vyučovacím jazykom školy. Je tiež dôležité, aby zariadenia podporovali spoluprácu s rodinami, aby lepšie pochopili ich potreby a niekedy aj neochotu rodičov zveriť im svoje deti. V odporúčaní sa tiež vyzýva na vytvorenie priaznivého prostredia, ktoré si cení jazyk, kultúru a rodinné prostredie dieťaťa, pretože to prispieva k rozvoju pocitu spolupatričnosti a dôvery rodiny k zariadeniu, prispieva k zdravému rozvoju detí a k úspechu vo vzdelávaní, pomáha obmedzovať sociálne nerovnosti a znižovať rozdiely v kompetenciách medzi deťmi s rôznym sociálno-ekonomickým zázemím.

Druhou oblasťou sú ZAMESTNANCI, ktorí sú považovaní za najvýznamnejší faktor v tomto sektore. Odporúča sa, aby bol personál vysoko kvalifikovaný a aby priebežne absolvoval aj ďalší profesijný rozvoj. Bez ohľadu cieľovú skupinu detí by sa mal pri príprave a ďalšom vzdelávaní zamestnancov klásť dôraz na vývinové a rozvojové potreby detí, a na to, aby zamestnanci dokázali identifikovať akékoľvek problémy v rozvoji a vzdelávaní detí. V rámci tejto oblasti sa tiež zdôrazňuje, že je nevyhnutné zabezpečiť zamestnancom tohto sektora lepšie pracovné podmienky s primeranejšou úrovňou odmeňovania a atraktívnejšími kariérnymi vyhlídkami.

Tretou oblasťou je KURIKULUM, ktoré je účinným nástrojom na zlepšenie blaha, rozvoja a vzdelávania detí. Odporúča sa, aby na národnej úrovni existoval široký vzdelávacie rámec, v

ktorom sa stanovujú zásady pre udržateľný rozvoj a vzdelávanie detí prostredníctvom takých postupov, v ktorých sa zohľadňujú záujmy, potreby a potenciál detí. Zdôrazňuje sa rozvoj pedagogických prístupov zameraných na deti, ktoré môžu ďalej podporovať celkový rozvoj dieťaťa, jeho vzdelávacie stratégie a jeho kognitívny a nonkognitívny rozvoj systematickejším spoliehaním sa na učenie sa detí prostredníctvom skúseností, hier a sociálnych interakcií. Pri realizácii vzdelávacieho programu sa zohľadňuje význam prvých dvoch pilierov rámca kvality, a to na jednej strane inkluzívny charakter zariadení a materských škôl a spolupráca s rodinami, na druhej strane dobre vyškolený personál, ktorý je kompetentný v oblasti rozvíjania detí a výchovno-vzdelávacích prístupov.

Ďalšou oblasťou je MONITOROVANIE A HODNOTENIE, ktoré prispievajú k udržiavaniu kvality. Monitoring pomáha poukazovať na silné a slabé stránky a má napomôcť lepšie nastaviť potrebné investície do infraštruktúry, alebo do ďalšieho vzdelávania pre zamestnancov a pod. Zároveň sa tu zdôrazňuje, že akékoľvek monitorovanie výsledkov musí byť vždy v najlepšom záujme dieťaťa a akékoľvek iniciatívy majú reagovať na potreby detí, rodičov a miestnych komunít.

Poslednou, piatou oblasťou kvality je RIADENIE A FINANCOVANIE. Pokiaľ ide o riadenie, európsky rámec vyzýva všetky organizácie zapojené do spolupráce s malými deťmi a ich rodinami, aby spolupracovali s cieľom lepšie vyhovieť potrebám týchto rodín. Podporuje sa úzka a systematická spolupráca medzi zariadeniami, materskými školami a inými službami (aj sociálnymi) pre deti, zdravotnou starostlivosťou, základnými školami a všetkými ostatnými relevantnými aktérmi na miestnej úrovni. V oblasti financovania sa smeruje k univerzálnemu nároku na kvalitné a cenovo dostupné vzdelávanie a starostlivosť v sektore.

Pre každú oblasť kvality sú vymedzené dva hlavné indikátory, čo predstavuje celkovo **desať indikátorov kvality**:

1. Poskytovanie služieb, ktoré sú geograficky dostupné a cenovo dostupné pre všetky rodiny a ich deti.
2. Poskytovanie služieb, ktoré podporujú účasť, posilňujú sociálne začlenenie a akceptujú rozmanitosť.
3. Náležité kvalifikovaní zamestnanci s počiatočnou a kontinuálnou odbornou prípravou, ktorá im umožňuje plniť si svoju profesijnú úlohu.
4. Podporné pracovné podmienky vrátane odborného vedenia, ktoré vytvárajú príležitosti na pozorovanie, reflexiu, plánovanie, tímovú prácu a spoluprácu s rodičmi.

5. Kurikulum založené na takých vzdelávacích cieľoch, hodnotách a prístupoch, ktoré deťom umožňujú, aby dosiahli svoj plný potenciál so zameraním na ich sociálny, emocionálny, kognitívny a fyzický rozvoj a ich blaho.
6. Kurikulum, ktoré od zamestnancov vyžaduje, aby spolupracovali s deťmi, kolegami a rodičmi, a aby sa zamýšľali nad svojou vlastnou praxou.
7. Monitorovanie a hodnotenie poskytuje informácie k podpore nepretržitého zlepšovania kvality politiky a praxe na príslušnej miestnej, regionálnej a/alebo celoštátnej úrovni.
8. Monitorovanie a hodnotenie kvality, ktoré je v najlepšom záujme dieťaťa.
9. Zainteresované strany majú jasné a spoločné chápanie svojej úlohy a povinností a vedia, že sa od nich očakáva, aby spolupracovali s partnerskými organizáciami.
10. Právne predpisy, regulácia a/alebo financovanie podporujú pokrok smerom k univerzálnemu nároku na vysokokvalitné cenovo dostupné vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve, pričom o pokroku sú pravidelne informované príslušné zainteresované strany.

K tomu Komisia odporúča krajinám, aby vyčlenili primerané zdroje a optimálne využívali vnútroštátne fondy, fondy Únie a iné finančné mechanizmy na zvyšovanie kvality v sektore VSRD.

1.2. Európska záruka pre deti

Odporúčanie Rady (EÚ) z júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európska záruka pre deti, je ambicióznym dokumentom, ktorý má kvalitatívne prispieť k zlepšeniu situácie detí vyrastajúcich v nepriaznivom socio-ekonomickom prostredí. Vychádza z údajov, podľa ktorých v roku 2019 žilo takmer osemnásť miliónov detí v EÚ (22,2 % detskej populácie) v prostredí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením, čo má dlhodobé negatívne vplyvy na deti. Cieľom európskej záruky pre deti je podporiť rovnosť príležitostí pre tieto deti cez bezplatný prístup k súboru kľúčových služieb: k vzdelávaniu, zdravotnej starostlivosti, k aspoň jednému teplému jedlu v čase vyučovania, k zdravej výžive a k adekvátnemu bývaniu.

Obrázok 2 Európska záruka pre deti – schéma. Zdroj: Frazer, Guio, Marlier, 2020

Cieľom jednej z piatich oblastí je zaručiť deťom v núdzi účinný a bezplatný prístup k vysokokvalitnému vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve, vzdelávaniu a školským aktivitám a aspoň jednému teplému jedlu denne. V súvislosti s tým sa členským štátom odporúča, aby (Európska záruka pre deti, 2021):

- identifikovali a riešili finančné a nefinančné prekážky účasti na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve, vzdelávaní a školských aktivitách;
- prispôbili zariadenia a vzdelávacie materiály v rámci vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a čo najvhodnejšie reagovali na osobitné potreby detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ako aj detí so zdravotným postihnutím, a aby pri tom používali inkluzívne metódy výučby a učenia; na tento účel zabezpečili, aby boli k dispozícii kvalifikovaní učitelia a iní odborní zamestnanci, ako sú psychológovia, logopédi, rehabilitační pracovníci, sociálni pracovníci alebo asistenti učiteľov;
- zaviedli opatrenia na podporu inkluzívneho vzdelávania a predchádzanie segregovaným triedam v zariadeniach vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a vo vzdelávacích zariadeniach; to môže zahŕňať aj uprednostnenie alebo prípadne včasný prístup pre deti v núdzi;
- poskytli aspoň jedno teplé jedlo každý školský deň;
- zabezpečili poskytovanie vzdelávacích materiálov vrátane digitálnych vzdelávacích nástrojov, kníh, uniforiem alebo akéhokoľvek iného potrebného šatstva, podľa potreby;
- podľa potreby poskytli dopravu do zariadení vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a vzdelávacích zariadení;

- zabezpečili rovný a inkluzívny prístup ku školským aktivitám vrátane účasti na školských výletoch a na športových, voľnočasových a kultúrnych aktivitách;
- vytvorili rámec pre spoluprácu vzdelávacích zariadení, miestnych komunití, sociálnych a zdravotných služieb a služieb zameraných na ochranu dieťaťa, rodín a subjektov sociálneho hospodárstva s cieľom podporiť inkluzívne vzdelávanie.

Európska záruka pre deti vyžaduje od členských štátov, aby predložili do deviatich mesiacov od prijatia tohto odporúčania Komisii akčný plán na obdobie do roku 2030; vypracovali účinné osvetové opatrenia zamerané na deti v núdzi a ich rodiny; zabezpečili participáciu regionálnych, miestnych a iných príslušných orgánov, detí a príslušných zainteresovaných strán zastupujúcich občiansku spoločnosť a každé dva roky podávali Komisii správu o pokroku pri vykonávaní tohto odporúčania v súlade s národným akčným plánom. K tomu Komisia odporúča krajinám, aby vyčlenili primerané zdroje a optimálne využívali vnútroštátne fondy a fondy Únie (najmä Európsky sociálny fond plus, Európsky fond regionálneho rozvoja a prípadne nástroje REACT-EU, InvestEU, Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti a Nástroj technickej podpory).

2. Pracovné skupiny Európskej komisie

Európska komisia vykonávala strategický rámec pre spoluprácu v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy (ET 2020) prostredníctvom rôznych nástrojov a spôsobov, napríklad pripravovala na európskej úrovni spoločné referenčné nástroje a prístupy, realizovala aktivity vzájomného učenia a zriaďovala pracovné skupiny s medzinárodným zastúpením. Pracovné skupiny Európskej komisie boli zriadené na presne určenú dobu s dvojročným mandátom, v rámci ktorého pôsobili zástupcovia štátnej správy, európskych organizácií, európskych agentúr a medzinárodných organizácií. „Prostredníctvom vzájomného učenia a identifikácie osvedčených postupov poskytovali Európskej komisii poradenstvo a odborné znalosti pri príprave legislatívnych návrhov a politických iniciatív a podporovali členské štáty pri riešení kľúčových výziev spojených s ich systémami vzdelávania a odbornej prípravy a spoločných priorít dohodnutých na európskej úrovni“ (Európska únia, 2021, s. 3).

Jedným z výstupov prvej pracovnej skupiny ET 2020 pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve je vyššie opísaný európsky rámec kvality pre VSRD, ktorý bol v podobe návrhu publikovaný pod názvom *Proposal for key principles of a Quality Framework for Early*

Childhood Education and Care (European Commission, 2014). Návrh predstavoval prvý spoločný dokument na európskej úrovni reflektujúci na stanovenie princípov kvality v sektore VSRD. Spolupracovali na ňom odborníci z 25 členských krajín (v pracovnej skupine bolo zastúpené aj Slovensko). Boli zmapované kľúčové výskumné štúdie, závery a ukážky dobrej praxe s identifikovaním piatich kľúčových princípov, ku ktorým sa odporúčajú opatrenia: prístup, pracovná sila, kurikulum, hodnotenie a monitorovanie, riadenie a financovanie. Práve uvedený dokument bol v roku 2019 pretransformovaný do stručnejšej podoby pod názvom *Rámec kvality EÚ pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve* a stal sa základom pre vznik *Odporúčania Rady z mája 2019 o vysokokvalitných systémoch vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve*.

Ďalšiu správu (European Commission, 2018) vypracovali odborníci v oblasti VSRD z viacerých európskych krajín pod vedením Európskej komisie v rámci pracovnej skupiny Working Group Schools. V správe sa navrhuje 22 indikátorov, ktoré by dopĺňali európsky rámec kvality zverejnený v roku 2014. Indikátory (ukazovatele) je možné použiť na vyhodnotenie účinnosti systému VSRD a schopnosti podporovať kvalitu poskytovania a praxe VSRD v každom členskom štáte. Materiál má len poradný charakter a jeho účelom je podporiť sebareflexiu a sebahodnotenie ako kritické procesy vo vývoji vysokokvalitných systémov VSRD; usmerňovať tých, ktorí sú zodpovední za výber a uplatňovanie ukazovateľov na hodnotenie pokroku vo VSRD a podporovať monitorovanie s cieľom zlepšiť výkonnosť systému VSRD.

Na podporu schváleného európskeho rámca kvality a jeho zviditeľnenie v jednotlivých členských štátoch zriadila Európska komisia v roku 2018 druhú pracovnú skupinu pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve. V rámci nej pôsobili zástupcovia štátnej správy zodpovední za sektor starostlivosti a vzdelávania (od 0 do 6 rokov) z 35 krajín, zástupcovia z ôsmich európskych organizácií, európskych agentúr a medzinárodných organizácií (aj v tejto pracovnej skupine malo zastúpenie Slovensko). Jej hlavným cieľom bola podpora vzdelávacích systémov so špecifickým zameraním na oblasti inklúzie a profesijného rozvoja zamestnancov pracujúcich v zariadeniach/materských školách pre deti od 0 do 6 rokov. Výstupy pracovnej skupiny sú určené predovšetkým pre národných a miestnych tvorcov politik, ako aj pre vedúcich predstaviteľov asociácií/organizácií/zariadení VSRD a vzdelávacie inštitúcie (napr. univerzity, poskytovateľov OVP a pod.). Pracovná skupina bola súčasťou posledného pracovného cyklu (júl 2018 – december 2020) strategického rámca pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave.

2.1. Aktuálne závery a odporúčania pracovnej skupiny ET 2020

Európska komisia publikovala výstupy pracovnej skupiny na začiatku marca 2021:

- ✓ **záverečná správa** (*Working group Early Childhood Education and Care. Final report*).
- ✓ **súbor nástrojov pre inkluzívne vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve** (*Toolkit for inclusive early childhood education and care: Providing high quality education and care to all young children*)
- ✓ **správa o náboře, odbornej príprave a motivovaní kvalifikovaného personálu zariadení vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve** (*Early childhood education and care: How to recruit, train and motivate well-qualified staff: final report*).

V **záverečnej správe** pracovnej skupiny (European Commission, 2021d) sa uvádzajú podrobnosti o činnosti pracovnej skupiny v jednotlivých rokoch a aktivitách, ktoré Európska komisia organizovala na podporu výmeny skúseností medzi jednotlivými členskými krajinami. Správa obsahuje aj hlavné závery dvoch hlavných výstupov zameraných na podporu inklúzie a profesijného rastu zamestnancov³. Hlavné závery oboch dokumentov boli vydané aj v slovenskom jazyku (Európska komisia, 2021).

V súbore nástrojov pre inkluzívne vzdelávanie je možné nájsť súčasné chápanie inklúzie vo VSRD v medzinárodnom priestore a príklady dobrej praxe z členských štátov EÚ. Dokument zviditeľňuje mnoho politických opatrení a postupov, ktoré fungujú v európskych štátoch (príklady dobrej praxe). Naznačuje sa v ňom, ako môžu kompetentní s rozhodovacou právomocou podporovať inkluzívne systémy VSRD a zvýšiť prístup ku kvalitnej ranej starostlivosti a vzdelávaniu. Posilnenie inkluzívnosti systémov VSRD sa považuje za nevyhnutné na zlepšenie kvality a zvýšenie potenciálu jednotlivých detí, aby získali potrebné zručnosti a spôsobilosti, ktoré sú dôležité pre úspešný štart na následnom stupni vzdelávania a celkový úspech v ich neskoršom veku. V správe sa uvádza:

Súborom nástrojov sa predovšetkým skúma, ako môžu subjekty s rozhodovacou právomocou podporiť inkluzívne systémy a prostredia prostredníctvom celého radu

³ O výstupoch pracovnej skupiny bol publikovaný text autorkou v časopise Naša škola v máji 2021 (referencia v zozname použitej literatúry).

politických opatrení, ktoré sú prínosom pre všetky deti bez ohľadu na ich osobnú alebo rodinnú situáciu. V súbore nástrojov sa zohľadňujú rôzne aspekty, pokiaľ ide o:

- prínos navrhovania stratégií na vnútroštátnej a/alebo miestnej úrovni,
- potrebu monitorovať a vyhodnocovať inkluzívnosť v rámci VSRD,
- vplyv efektívneho riadenia a spolupráce medzi subjektmi s rozhodovacou právomocou,
- potrebu zlepšiť prístupnosť a cenovú dostupnosť účasti na VSRD,
- prínos viacúrovňových systémov,
- potenciál prispôsobenia zamestnancov: podiel detí,
- prínos úzkej spolupráce s prostrediami VSRD a ich podporovania,
- význam podporovania včasnej intervencie,
- potrebu adekvátnej odbornej prípravy zamestnancov VSRD,
- význam navrhovania pedagogických usmernení, ktoré podporujú začlenenie.

Súbor nástrojov skúma aj postupy, ktoré sú prínosom pre všetky deti a rodiny. Zohľadňuje najmä:

- prínos pre zamestnancov a inštitúcie VSRD v podobe spolupráce s ostatnými službami, ktoré podporujú záujmy detí a rodín,
- potrebu úzko spolupracovať s rodinami,
- stratégie na uľahčenie prechodu – medzi domovom a inštitúciou VSRD, medzi inštitúciami VSRD alebo medzi VSRD a základnou školou,
- praktické opatrenia, napr. predĺženie otváracích hodín prostredí VSRD.

V súbore nástrojov sa napokon uznáva, že niektoré deti môžu mať prínos z cielenejších politik alebo opatrení, aby sa zaistilo reagovanie systémov a prostredí VSRD na ich osobitné potreby. Súbor nástrojov ako taký skúma potreby a možné reakcie rôznych skupín detí a rodín:

- detí so zdravotným postihnutím a/alebo s ďalšími vzdelávacími potrebami,
- detí s prisťahovaleckým pôvodom vrátane utečeneckých detí,

- rómskych detí,
- detí vo veľmi špecifických situáciách, ako sú deti žijúce vo vidieckych oblastiach, deti žijúce s matkami vo väzení alebo deti s veľkými zdravotnými problémami. Súbor nástrojov zohľadňuje aj špecifickú situáciu všetkých malých detí počas obdobia zákazu vychádzania a to, ako zabezpečiť poskytovanie kvalitného VSRD všetkým týmto deťom počas takýchto období.

(Európska komisia, 2021, s. 5)

V správe o náboře, odbornej príprave a motivovaní kvalifikovaného personálu sa zdôrazňuje, že kvalifikovaní zamestnanci sú kľúčom k zabezpečeniu kvalitného a inkluzívneho vzdelávania a starostlivosti o deti od 0 do 6 rokov. Odporúčania smerujú k tomu, aby členské štáty zabezpečili kvalifikovaný personál a vnímali nevyhnutnosť zvýšenia kvality odbornej prípravy zamestnancov, zvýšenia atraktivity tohto povolania a ohodnotenia tejto práce. Na základe dostupného výskumu a prístupov používaných na národnej, regionálnej alebo lokálnej úrovni štátov sa uvádza, že kvalita poskytovania VSRD sa zvyšuje, keď sú zamestnanci k dispozícii v dostatočnom počte, sú kvalifikovaní, vzdelaní a motivovaní zostať v tejto profesii. V správe sa navrhuje:

1. Všetky zainteresované strany zapojené do organizovania a poskytovania VSRD spoločne zodpovedajú za **podporovanie atraktívnosti sektora VSRD** a profesijného rozvoja zamestnancov VSRD. Zahŕňa to vnútroštátne a miestne subjekty s rozhodovacou právomocou, zamestnávateľov, vedúcich pracovníkov v oblasti VSRD, odborové zväzy, sociálnych partnerov a inštitúcie vzdelávania a odbornej prípravy.
2. Sektoru VSRD sa musí **dostať uznania, ktoré si zaslúži**, čo môže mať následne pozitívny vplyv na prijímanie a udržanie zamestnancov. Uznanie tohto sektora sa môže zlepšiť prostredníctvom propagačných/politických činností s cieľom podporiť:
  - a) vzdelávaciu a inkluzívnu hodnotu VSRD, prínosy a vplyv dobrej kvality VSRD pre deti, rodiny a spoločnosť, ako aj rolu kvalifikovaných a motivovaných zamestnancov;
  - b) zlepšenie príležitostí profesijného rozvoja, kariérneho postupu, plátov a pracovných podmienok zamestnancov VSRD.

3. Sektor sa môže stať **atraktívnejším**, keď sa na podporu prijímania zamestnancov použijú tvorivé stratégie vrátane:
    - c) zvýšenia počtu rolí VSRD a ponúkania väčšieho počtu príležitostí, čo pomáha prijímať zamestnancov s rôznymi zručnosťami a kompetenciami;
    - d) vývoja nových ciest k profesii a diverzifikácie metód prijímania zamestnancov, čo pomáha prilákať kvalifikovaných uchádzačov s rôznymi profilmi.
  4. Stanovenie a používanie spoločného súboru **hlavných kompetencií pre zamestnancov** môže pomôcť zvládnuť očakávania a poskytnúť lepšie objasnenie zručností a schopností zamestnancov VSRD. Zainteresované strany v oblasti VSRD môžu tento súbor kompetencií použiť na:
    - e) rozvoj vnútroštátnych a miestnych stratégií a stratégií prostredia s cieľom zlepšiť kompetencie jednotlivcov a tímov;
    - f) riadenie obsahu počiatočného vzdelávania a odbornej prípravy a programov kontinuálneho profesijného rozvoja.
  5. Účasť všetkých zamestnancov VSRD na vysokokvalitnom počiatočnom vzdelávaní a odbornej príprave a na programoch kontinuálneho profesijného rozvoja je kľúčom k zlepšovaniu kvality pri poskytovaní VSRD. Na dosiahnutie tohto je potrebné zaviesť viacero stratégií:
    - g) odstrániť prekážky v účasti zamestnancov na kontinuálnom profesijnom rozvoji;
    - h) rozšíriť rozsah príležitostí na vzdelávanie a uznať hodnotu učenia sa pracou, učenia sa v tíme, poradenstva a partnerskej podpory.
- (Európska komisia, 2021, s. 6)

2.2. Diseminácia výstupov pracovnej skupiny ET 2020

Myšlienky európskeho rámca kvality od jeho vzniku v mnohých krajinách rozširovali miestne zainteresované strany zapojené do presadzovania národných politík, do výskumu, alebo do prípravy študentov učiteľstva na univerzitách podporujúc v tom čase existujúce reformné procesy, čo podrobne mapuje správa NESET (Lazzari, 2017). U nás sa rámec kvality dostal do povedomia odbornej verejnosti prostredníctvom niektorých organizácií (RECI+,

2017), článkov v tematických časopisoch a zborníkoch (Lynch, Hajdúková, 2015; Vargová, Lynch, 2017; Višňovská, 2019; Višňovská, 2021a; Višňovská, 2021b) a konferencií (Višňovská, 2020).

Od marca 2021 prebieha diseminácia výstupov druhej pracovnej skupiny na európskej úrovni prostredníctvom viacerých aktivít Európskej komisie. Súbežne sú výsledky a aktivity Európskej komisie propagované aj rôznymi medzinárodnými organizáciami (napr. ISSA, ETUCE, a i.). V marci 2021 sa konalo **online sprievodné podujatie**, na ktorom boli predstavené výstupy a hlavné závery pracovnej skupiny s účasťou komisárky pre inovácie, výskum, kultúru, vzdelávanie a mládež. Hlavné závery z výstupov boli publikované vo všetkých jazykoch členských štátov EÚ (Európska komisia, 2021). V ďalšom kroku Európska komisia pripravila **sériu webinárov** na podporu vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve so špecifickým zameraním na inklúziu a profesijný rozvoj zamestnancov pracujúcich v zariadeniach/materských školách pre deti od 0 do 6 rokov. Webinára sú jedným z prostriedkov šírenia príkladov dobrej praxe krajín Európskej únie, ako aj prostriedkom podpory pre členské štáty v ich úsilí postupne zlepšovať prístup a kvalitu svojich systémov vzdelávania a starostlivosti v súlade s prijatým Odporúčaním Rady o vysoko kvalitných systémoch vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve (2019). Webinára sú tematicky zamerané a prebiehajú postupne od apríla do decembra 2021⁴:

1. Webinár zameraný na **zvýšenie atraktivity povolania a podporu počiatočného vzdelávania zamestnancov v predškolskom sektore** (*Early Childhood Education and Care (ECEC) in Europe: how to recruit and train qualified staff?*)

Cieľom webinára je poskytnúť konkrétne príklady dobrej praxe z európskych krajín zamerané na zvýšenie atraktivity povolania a podporu zamestnancov v ich počiatočnom vzdelávaní.

2. Webinár zameraný na **spoluprácu zariadenia/materskej školy s rodinami a celou komunitou** (*Going beyond the ECEC setting: how to work with families and the whole community*)

Cieľom webinára je poskytnúť konkrétne príklady ako podporiť inklúziu prostredníctvom spolupráce s rodinami detí a diskutovať o integrovanom prístupe pri práci s celou komunitou.

---

⁴ Uvedené informácie o webinároch sú zverejnená na webovom sídle Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR. Webinára prebiehajú online v angličtine a linky na pripojenie sú prístupné priebežne na webovom sídle Európskej komisie na: https://ec.europa.eu/education/news/early-childhood-education-and-care-in-europe-online-event-series_en. Zo všetkých webinárov je možné sledovať záznamy.

3. Webinár zameraný na **posilnenie profesijného rozvoja zamestnancov v predškolskom sektore** (*How to reinforce the Continued Professional Development (CPD) of ECEC staff*)

Cieľom webinára je diskutovať o dôležitosti profesijného rozvoja zamestnancov a zdieľať konkrétne príklady príležitostí a spôsobov, ktorými európske krajiny podporujú zamestnancov v ich profesijnom rozvoji.

4. Webinár zameraný na **stav predškolského sektora v čase viac ako ročnej pandémie Covid-19** (*The state of the ECEC sector: over a year into the COVID-19 pandemic*)

Cieľom webinára je poskytnúť zistenia z nedávno publikovanej správy o vplyve Covid-19 na predškolský sektor.

5. Webinár zameraný na **inkluzívne vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve a podporu všetkých detí cez zabezpečenie kvalitných služieb deťom so zdravotným znevýhodnením a deťom z prostredia rodín migrantov** (*An inclusive ECEC to support all children: how to deliver quality services to children with disabilities, and children with a migrant background*)

Cieľom webinára je zdieľať konkrétne návrhy, ako poskytovať všetkým deťom podporu vzhľadom na ich špecifické potreby, ako sú zdravotné znevýhodnenie, socio-kultúrne prostredie či jazykovo odlišné prostredie.

3. Monitorovanie zvyšovania kvality Európskou komisiou

Relevantným nástrojom zaznamenávania kvality VSRD v členských štátoch EÚ je monitorovanie progresu v jednotlivých štátoch Európskou komisiou. Systémy VSRD sú podrobnejšie sledované a na úrovni vzdelávacích systémov jednotlivých štátov sú výsledky komparatívne spracované.

Zaujímavosťou je, že správa **Eurydice** z roku 2019 Key Data on ECEC in Europe (European union, 2019) s najdôležitejšími indikátormi systémov a politik VSRD je členená do piatich kapitol podľa piatich oblastí európskeho rámca kvality. V správe (European Commission, 2019) je zaznamenaný trend zvyšovania prístupu k službám VSRD, ich dostupnosti, dôrazu na inklúziu v hlavnom prúde vzdelávania, zvyšovania kvalifikovanosti zamestnancov a rozširovania účasti asistentov a nepedagogického personálu v zariadeniach pre deti v jednotlivých krajinách Európskej únie.

Európska komisia monitoruje kľúčové indikátory VSRD v rámci vzdelávacích politík prostredníctvom **Monitoru vzdelávania a odbornej prípravy**, ktorý informuje o pokroku členských štátov pri plnení cieľov a referenčných kritérií ET 2020. Monitor sa premieta do hodnotenia širšieho socio-ekonomického pokroku členských štátov v rámci Európskeho semestra, v kontexte ktorého sa napríklad bude monitorovať pokrok pri vykonávaní odporúčania Rady o Záruke pre deti vrátane jeho výstupov a vplyvu na deti v núdzi.

V neposlednom rade má Európska komisia za cieľ monitorovať **dopad pandémie Covid-19 na sektor VSRD** – na vzdelávací systém, zariadenia, zamestnancov, deti a ich rodiny v krajinách Európskej únie. Najnovšia správa pod názvom Early Childhood Education and Care and the Covid-19 crisis (European Commission, 2021a) sleduje, aké opatrenia sa v jednotlivých krajinách zavádzali počas pandémie a aký mali dopad na sektor VSRD. Závety správy poukazujú na to, že v celej Európe zavedené opatrenia a podpora sektora neboli dostatočné.

4. Financovanie inovačných projektov Európskou komisiou

Jedným z nástrojov strategického rámca je financovanie činností na podporu politiky a inovačných projektov Európskou komisiou prostredníctvom **programu Erasmus+**. **Európska komisia finančne podporuje aj projekty v sektore VSRD, ktoré prispievajú k zvyšovaniu kvality vo všetkých oblastiach európskeho rámca kvality, zahŕňajúc odbornú prípravu a profesijný rozvoj, tvorbu nových nástrojov a pedagogických prístupov v sektore VSRD.** Podľa správy Európskej komisie (2021) analýza projektov z krajín EÚ ukazuje, že projekty Kľúčovej akcie 1 (KA 1)⁵ ponúkajú veľký potenciál pre vzdelávanie v sektore alebo potenciál pre replikáciu s cieľom zvýšiť kvalitu vzdelávania v zariadeniach VSRD. Ďalej sa konštatuje, že projekty najčastejšie ponúkajú príležitosť zvýšiť profesijné kompetencie zamestnancov prostredníctvom aktivít, ako sú napríklad hospitácie alebo účasť na školeniach v iných krajinách, ktoré implicitne zvyšujú zručnosti, skúsenosti a kompetencie zapojených zamestnancov a študentov. Ďalšie príklady ukazujú, ako môžu zariadenia VSRD zlepšiť

---

⁵ Kľúčová akcia 1 (KA 1) - Mobilita jednotlivcov: Organizácie pre vzdelávanie a odbornú prípravu môžu svojim zamestnancom alebo študentom ponúknuť časové obdobie v inej krajine na absolvovanie štruktúrovaného štúdia, pracovných skúseností, vytvárania pracovných miest, dobrovoľníctva, školení a vyučovania.

Kľúčová akcia 2 (KA 2) - Spolupráca v oblasti inovácií a výmeny osvedčených postupov: Projekty KA2 podporujú strategické partnerstvá s cieľom uľahčiť zdieľanie osvedčených postupov a podporovať budovanie kapacít s cieľom fungovať na medzinárodnej úrovni. Zameriavajú sa aj na inovácie a rozvíjanie nových myšlienok. V rámci týchto projektov sa kladie veľký dôraz na vytváranie výstupov.

Kľúčová akcia 3 (KA 3) - Podpora reformy politiky: KA3 pokrýva všetky druhy činností zameraných na podporu a uľahčenie modernizácie systémov vzdelávania a odbornej prípravy vrátane strategických činností na podporu reformy politiky v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a mládeže v celej EÚ.

kurikulum zdieľaním osvedčených postupov alebo účasťou zamestnancov na školeniach zameraných na osvedčené vzdelávacie metódy. V správe sa tiež uvádza, že existuje aj niekoľko veľmi inovatívnych príkladov, ktoré podporujú oblasť prístupu, najmä so zameraním na inklúziu, pričom projekty v rámci Kľúčovej akcie 2 (KA 2) a Kľúčovej akcie 3 (KA 3) pokrývajú celý rad oblastí Rámca kvality EÚ a ponúkajú príležitosti na jeho implementáciu. V rámci uvedenej analýzy Európskej komisie (2021) bolo vybraných osem projektov Erasmus+ zo Slovenska, ktoré boli vyhodnotené s pozitívnym prínosom pre kvalitu v celom sektore VSRD⁶.

Národná agentúra programu Erasmus+ pre vzdelávanie a odbornú prípravu SR vo svojej štúdií zisťovala, ako projekty Erasmus+ prispievajú k zlepšovaniu kvality vzdelávania v materských školách na Slovensku. Podľa správy SAAIC (2020) bolo v rokoch 2014 až 2019 schválených celkovo 34 projektov; v rámci KA1 bolo schválených 19 projektov z celkového počtu 30 podaných projektov materských škôl; v rámci KA2 bolo schválených 15 projektov z celkového počtu 18 podaných projektov materských škôl. Do príkladov dobrej praxe boli zaradené tri projekty, ktoré prispievajú k zlepšovaniu kvality vzdelávania v materských školách⁷. Za minulý rok dáta ukazujú, že v roku 2020 boli schválené len dva projekty materských škôl (Kremnica, Banská Štiavnica) v rámci KA1.

Záver alebo aké budú ďalšie kroky?

Na jednej strane sa zabezpečenie kvality a práva na prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve môže zdať adekvátnou požiadavkou, tak z hľadiska kritickej fázy raného veku, práva detí na vzdelanie, ako aj jeho „economickej návratnosti“. Na druhej strane, počas celého obdobia výskumu založeného na dôkazoch sa v pozadí ozývajú aj hlasy (skupina Reconceptualising Early Childhood Education (RECE)), ktoré značne rozmerný objem kvantitatívnych dát dopĺňajú o kvalitatívne dáta menšieho rozsahu, ktoré dokresľujú

---

⁶ Projekty v skrátenej verzii sú súčasťou analýzy:

1. Supporting social and emotional competences of preschool children from disadvantaged or culturally different environments.
2. Everyone was ringing! – Integrated Practice Protocol for Early Childhood Intervention and Collaborative Education for People with Disabilities
3. WE Learn and COMMunicate Ensemble
4. Khetaun (Total): with key steps towards the inclusion of Roma children in quality preschool programmes.
5. For learners around the globe
6. Good start to school (PREDICT)
7. Self- learning resources for informal childmind
8. Taking learning outdoors – Supporting the skills of pre -school teachers in outdoor education and car

⁷ Projekt Zober ma von; projekt Pripravenosť detí so ŠVVP na výučbu; projekt Hravo s angličtinou v materskej škole

obraz o celej problematike. Byť marginalizovaným, či mať skúsenosť s nejakou formou segregácie, sa už nevzťahuje len na nejaké geografické alebo sociologické okrajové komunity, ale stáva sa to „novým normálom“ naprieč krajinami Európskej únie (Urban, 2016, 2019). Prístup k inkluzívnemu vzdelávaniu sám o sebe nemusí postačovať (nedostatok zdrojov, ľudského kapitálu, kvalifikovanosti) a ukazuje sa, že vzdelávací sektor by mal byť súčasťou širšieho systému služieb, tzv. *competent system* (Gordon, Ionescu, 2018; Urban, Cardini, Romero, 2018.). Podľa Urbana (2019), koordinácia musí nastať nielen v rámci vzdelávacieho sektora, ale aj v oblasti zdravotnej starostlivosti, sociálnych vecí a všetkých zložiek národných politík, ktoré sa nejakým spôsobom viažu na oblasť vzdelávania a starostlivosti (nielen) v ranom detstve. V tomto zmysle iniciatíva Európskej komisie bude monitorovať pokrok v nastavených strategických oblastiach a pri vykonávaní Odporúčania Rady o Záruke pre deti (2021) vrátane jeho výstupov a vplyvu na deti v núdzi s cieľom vzájomného prepájania jednotlivých sektorov, ktoré majú vo svojej kompetencii detského recipienta.

Ďalšie iniciatívy Európskej komisie budú vyplývať z Uznesenia Rady o strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave v záujme vytvorenia európskeho vzdelávacieho priestoru a neskôr (2021 – 2030), v ktorom sa (okrem iného) členské štáty dohodli na novom ciele, ktorým je 96 % účasť detí vo veku od troch rokov do začatia povinnej školskej dochádzky na predprimárnom vzdelávaní. Zároveň sa ukazuje, že v dôsledku vplyvu pandémie Covid-19 na rodiny a na sektor VSRD nastane zhoršenie vo viacerých ukazovateľoch, napr. dôjde k zníženiu prístupu v dôsledku zániku mnohých zariadení VSRD prevažne súkromných poskytovateľov v Európe. Podľa webového sídla Európskej komisie **bude komisia naďalej podporovať členské štáty pri zvyšovaní dostupnosti a kvality VSRD**. Rovnako plánuje naďalej financovať projekty, ktoré prispievajú ku kvalite vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, a to aj prostredníctvom odbornej prípravy a profesijného rozvoja zamestnancov v tomto sektore (na tento účel je určený program Erasmus+). V neposlednom rade Európska komisia zriaďuje ďalšiu pracovnú skupinu ET2020 pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve, ktorá bude zameraná na podporu politík vo štvrtej oblasti európskeho rámca kvality, ktorou je monitorovanie a hodnotenie vo VSRD.

V závere je potrebné zdôrazniť, že **odporúčania Európskej komisie vyzývajú tvorcov politík na národnej úrovni členských štátov EÚ, aktérov na miestnej úrovni, vedúcich zamestnancov a ostatných zamestnancov VSRD, aby využili výstupy pracovných skupín, i závery a odporúčania Európskej komisie na zvyšovanie kvality systémov VSRD**. Európska komisia ponecháva konkrétnu podobu opatrení, zákonov a celkovej legislatívy v

kompetencii jednotlivých štátov EÚ, ktoré nevyhnutne musia zohľadňovať svoje vlastné špecifiká, legislatívne rámce, kultúrno-spoločenský kontext a prebiehajúce reformné procesy.

Zhrnutie

Jedným z cieľov Európskej komisie v oblasti predprimárneho vzdelávania je zdôrazniť význam vysokokvalitného vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, ktoré je dostupné všetkým deťom bez ohľadu na ich pôvod, sociálne zázemie, znevýhodnenie a pod. Európska komisia na základe strategického rámca pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave (ET 2020) poskytovala príležitosti aj v oblasti VSRD na tvorbu najlepších politík vo vzdelávaní, na presadzovanie reforiem politiky vzdelávania na národnej i regionálnej úrovni, ako aj na získavanie a šírenie poznatkov. *Odporúčanie Rady (EÚ) z mája 2019 o vysokokvalitných systémoch vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve* je prvý dokument svojho druhu schválený Radou so zameraním na zabezpečovanie kvality v tomto sektore. Prílohou odporúčania je *Rámec kvality EÚ pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve*, ktorý môže na národnej úrovni členských štátov EÚ predstavovať nástroj na tvorbu národných politík a reformných procesov, aby dokázali rozvíjať a udržiavať systém raného vzdelávania a starostlivosti v piatich identifikovaných oblastiach kvality. Ďalším ambicióznym dokumentom je nová *európska záruka pre deti*, ktorá má kvalitatívne prispieť k zlepšeniu situácie detí vyrastajúcich v nepriaznivom socio-ekonomickom prostredí.

Európska komisia vykonávala strategický rámec pre spoluprácu v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy (ET 2020) prostredníctvom rôznych nástrojov a spôsobov, napríklad zriaďovala pracovné skupiny s medzinárodným zastúpením. Na podporu schváleného *Rámca kvality EÚ pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve* a jeho zviditeľnenie v jednotlivých členských štátoch zriadila Európska komisia pracovnú skupinu, ktorej výstupy boli publikované v marci 2021. V *súbore nástrojov pre inkluzívne vzdelávanie* je možné nájsť súčasné chápanie inklúzie vo VSRD v medzinárodnom priestore a príklady dobrej praxe z členských štátov EÚ. V *správe o nábore, odbornej príprave a motivovaní kvalifikovaného personálu* sa zdôrazňuje, že kvalifikovaní zamestnanci sú kľúčom k zabezpečeniu kvalitného a inkluzívneho vzdelávania a starostlivosti o deti. Od marca 2021 prebieha diseminácia výstupov pracovnej skupiny prostredníctvom viacerých aktivít Európskej komisie. Európska komisia monitoruje progres v zabezpečovaní kvality v členských štátoch EÚ a bude naďalej podporovať členské štáty pri zvyšovaní dostupnosti a kvality VSRD. Zároveň vyzýva tvorcov politík na národnej úrovni členských štátov EÚ, aktérov na miestnej úrovni, vedúcich zamestnancov a ostatných zamestnancov VSRD, aby využili výstupy pracovných skupín, závery, odporúčania Európskej komisie a finančné mechanizmy Európskej únie na zvyšovanie kvality systémov VSRD.

Zoznam použitých zdrojov

- Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions on achieving the European Education Area by 2025.* [online]. European Commission. 2020. 30 s. [cit. 2021-06-06] Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/education/sites/default/files/document-library-docs/communication-european-education-area.pdf>
- Council Resolution on a strategic framework for European cooperation in education and training towards the European Education Area and beyond (2021-2030).* [online] European Commission, 2021. 44 s. [cit. 2021-06-06] Dostupné na internete: <https://www.consilium.europa.eu/media/48584/st06289-re01-en21.pdf>
- European Commission. 2014. *Proposal for key principles of a Quality Framework for Early Childhood Education and Care.* Report of the Working Group on Early Childhood Education and Care under the auspices of the European Commission. European Commission: Brussels, 2014. 67 s.
- European Commission. 2018. *Monitoring the Quality of Early Childhood Education and Care – Complementing the 2014 ECEC Quality Framework proposal with indicators. Recommendations from ECEC experts.* Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018. 43 s. ISBN 978-92-79-81718-2
- European Commission, 2019. *Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe.* 2019 Edition. Eurydice Report. [online]. 2019. 213 s. ISBN 978-92-9492-975-4
- European Commission 2021a. *Early childhood education and care and the Covid-19 pandemic. Understanding and managing the impact of the crisis on the sector.* . [online]. Luxembourg: Publication Office of the European Union, 2021. 68 s. ISBN 978-92-76-36205-0. [cit. 2021-10-10] Dostupné na: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c14645b2-24f8-11ec-bd8e-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-233017740>
- European Commission, 2021b. *Early childhood education and care: How to recruit, train and motivate well-qualified staff: final report.* [online]. Luxembourg: Publication Office of the European Union, 2021. 168 s. ISBN 978-92-76-25376-1. [cit. 2021-04-05] Dostupné na: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/47ba3c3a-6789-11eb-aeb5-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search>
- European Commission, 2021c. *Erasmus+ for early Childhood Education and Care. Project results and analysis.* [online]. Luxembourg: Publication Office of the European Union, 2021. ISBN 978-92-76-18814-8 [cit. 2021-04-05] Dostupné na internete: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f010a9c6-6ce0-11eb-aeb5-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search>
- European Commission, 2021d. *ET 2020 Working group Early Childhood Education and Care. Final report.* [online]. Luxembourg: Publication Office of the European Union, 2021. 19 s. ISBN 978-92-76-25374-7 [cit. 2021-04-05] Dostupné na internete: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/308643fa-678c-11eb-aeb5-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search>
- European Commission, 2021e. *Toolkit for inclusive early childhood education and care: Providing high quality education and care to all young children.* [online]. Luxembourg: Publication Office of the European Union, 2021. 155 s. ISBN 978-92-76-25375-4. [cit. 2021-04-05] Dostupné na internete: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4c526047-6f3c-11eb-aeb5-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search>

- Európska politická spolupráca (rámec ET 2020). Dostupné na: webové sídlo Európskej komisie: https://ec.europa.eu/education/policies/european-policy-cooperation/et2020-framework_sk
- Európska komisia, 2021. *Vzdelávanie a odborná príprava 2020. Hlavné témy pracovných skupín ET 2020 v rokoch 2018 – 2020*. [online]. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2021. 23 s. ISBN 978-92-76-28496-3 [cit. 2021-07-08] Dostupné na internete: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a1ffa181-8ac4-11eb-b85c-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-196076779>
- FRAZER, H., GUIO, A-C., MARLIER, E. (eds) 2020. *Feasibility Study for a Child Guarantee: Final Report* [online] Brussels: European Commission. Luxembourg: Publication Office of the European Union, 2020. 287s. [cit. 2021-07-09] ISBN 978-92-76-19430-9 Dostupné na: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2609e439-c7e2-11ea-adf7-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-234543804>
- LAZZARI, A. 2017. *The current state of national ECEC quality frameworks, or equivalent strategic policy documents, governing ECEC quality in EU Member States*. NESET II., 2017. 47 s.
- LYNCH, Z. – HAJDÚKOVÁ, V. 2015. Slovenské predprimárne vzdelávanie v prúde aktuálnych (európskych) trendov a princípov. In *Predškolská výchova*. 2015, roč. 70, č. 1, s. 2-10.
- Odporúčanie Rady z 22. mája 2019 týkajúce sa vysokokvalitných systémov vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve* (2019/C 189/02). [online]. Európska únia: Úradný vestník Európskej Únie, 2019. [cit. 2020-11-02] Dostupné na internete: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019H0605\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019H0605(01)&from=EN)
- Odporúčanie Rady (EÚ) 2021/1004 zo 14. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európska záruka pre deti*. 2021 [online]. Európska únia: Úradný vestník Európskej Únie, 2021. [cit. 2021-07-08] Dostupné na internete: <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021H1004&from=SK>
- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, 2021. Webinár Európskej komisie. Tlačová správa. [cit. 2021-07-08] Dostupné na internete: <https://www.minedu.sk/europska-komisia-pripravuje-seriu-webinarov-k-roznym-temam-v-oblasti-vzdelavania-a-starostlivosti-v-ranom-detstve/>
- Slovenská akademická asociácia pre medzinárodnú spoluprácu-Národná agentúra programu Erasmus+ pre vzdelávanie a odbornú prípravu. 2020. *Materské a základné školy v programe Erasmus+ Prípadové štúdie ukončených projektov Erasmus+*. [online]. 1. vydanie. 2020. 65. s. Bratislava: SAAIC. ISBN: 978-80-89517-44-2 [cit. 2021-05-02] Dostupné na internete: https://www.erasmusplus.sk/uploads/aktuality/ms_zs_internetova_verzia_7109.pdf
- URBAN, M. - CARDINI, A. - ROMERO, R. F. 2018. *Future of Work and Education for the Digital Age. It takes more than a village. Effective Early Childhood Development, Education and Care Services require competent system*. [online]. Summit T20 Argentina, 2018. 13 s. [cit. 2019-11-10] Dostupné na internete: https://t20argentina.org/wp-content/uploads/2018/07/TF-1-It-takesmore-than-a-village_final_with-template.pdf
- URBAN, M. 2016. At sea: What direction for critical early childhood research? In *Journal of Pedagogy*. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave, 2016. Vol 7, Issue 1, s. 107 – 121. [cit. 2019-11-06] Dostupné na internete: <https://doi.org/10.1515/jped-2016-0007>
- URBAN, M. 2019. Competent Systems in Early Childhood. The emerging ‘systemic turn’, implications, challenges and possibilities. ET2020 Working Group Early Childhood Education and Care, Brusel, 12-13 marca 2019; nepublikovaná prednáška zo stretnutia pracovnej skupiny ET2020, Brusel 2019

- VANČÍKOVÁ, K. a kol. 2017. *Inklúzia Rómov od raného detstva. RECI+ Správa o inklúzii Rómov vo vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve. Slovenská republika*. [online] 2017, 104 s. ISBN: 978-80-89571-16-1. [cit. 2019-11-09] Dostupné na internete: http://osf.sk/wp-content/uploads/2018/01/RECI_Slovak-Republic-report_SLO-01-12-2018-highres.pdf
- VARGOVÁ, M. - LYNCH, Z. 2017. Medzníky v osude materských škôl. In *Naša škola*. PAMIKO, spol. s.r.o. 2017, roč. 20, č. 7, s. 13-22. ISSN 1335 – 2733
- VIŠŇOVSKÁ, M., 2019. Kurikulárna problematika predprimárneho vzdelávania v kontexte odporúčaní Európskej únie. In *Naša škola*. PAMIKO, spol. s.r.o. 2019, č. 5, str. 4-12, ISSN 1335-2733
- VIŠŇOVSKÁ, M. 2020. Iniciatívy Európskej komisie k zvyšovaniu kvality predprimárneho vzdelávania. Prezentácia na 3. celoslovenskej odbornej online konferencii pre riaditeľky materských škôl, Nakladateľstvo Forum, s.r.o. 11.11.2020
- VIŠŇOVSKÁ, M., 2021a. Strategické dokumenty k zvyšovaniu kvality vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve na európskej úrovni. In *Poradca riaditeľky*. E-magazín. Nakladateľství FORUM s.r.o. Roč. II. č. 5, január 2021
- VIŠŇOVSKÁ, M., 2021b. Európska perspektíva inkluzívneho vzdelávania a profesijného rastu zamestnancov – závery pracovnej skupiny ET 2020 pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve. In *Naša škola*, PAMYKO spol. s.r.o. 2021, č. 7-8, str. 4-9, ISSN 1335-2733